Shikshan Sanshodhan : Journal of Arts, Humanities and Social Sciences **ISSN: 2581-6241** **Volume - 4, Issue - 2, Feb- 2021**
Monthly, Peer-Reviewed, Refereed, Indexed Journal **Impact Factor: 3.871**
Received on : 10/02/2021 **Accepted on : 25/02/2021** **Publication Date: 28/02/2021**

ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನೋಕ್ತ ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು

ಸಿದ್ದಯ್ಯ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ
ಜಃಚಿಟ : siddumoury@gmail.com

ಪ್ರೊ. ನಿರ್ಮಲ್ ರಾಜು
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ
ಜಃಚಿಟ : nirmalraj236@gmail.com

ಂಛಿಣಡಿಚಿಛಿಣ: ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ತುರುಗೋಳ್. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ವೀರ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತುರುಗೋಳ್‌ಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಯದವನನ್ನು ಹೇಡಿಯೆಂದೇ ಜನರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋವು ಪೂಜನೀಯವಾದುದು ಹಾಗೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಊರಿನ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾನಾವಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ಸೈನ್ಯವು ಮೊದಲು ಆ ನಾಡಿನ, ಪಶುಸಂಪತ್ತಾದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿತು. ಇದರಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ನಾಡಿನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ಕಾಳಗಕ್ಕಿಳಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು, ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೂಗೋಳ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ವಿಕಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೆಮನುಗನಹಳ್ಳಿ, ನರಸಿಪುರ, ಕೆ.ಬೆಳತೂರು, ಅಣ್ಣೂರಿನ ತುರುಗೋಳ್ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ತುರುಗೋಳ್. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ವೀರ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗಿಂತ ದನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಕಳ್ಳರು ದನಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೋವಳರನ್ನು ಹುಯ್ಯಲನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನ ಜನರು ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಸತ್ತವರ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಹಲವಾರು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ತುರುಗೋಳ್‌ಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಮೆರೆಯದವನನ್ನು ಹೇಡಿಯೆಂದೇ ಜನರು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೋವು ಪೂಜನೀಯವಾದುದು ಹಾಗೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಊರಿನ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾನಾವಮಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಪಶುಪಾಲನಾವೃತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ. ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕತೆಯಷ್ಟೇ ಪುರಾತನವಾದದ್ದು ಮೊದಲು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ದನ ಸಾಕಣೆ ಮುಖ್ಯ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಡೇ ಅವರ ಸಂಪತ್ತು ದನಗಳೇ ಅವರ ಧನ. ತುರುಗಳೆಂದರೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮದ ಹಸುಗಳು. ಗೋವನ್ನು ಪೂಜ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಪರಂಪರೆ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ. ನಾಡಿನ ವಿಸ್ತರಣೆಯ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಸೈನ್ಯವು ಮೊದಲು ಆ ನಾಡಿನ, ಪಶುಸಂಪತ್ತಾದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಿತು. ಇದರಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ನಾಡಿನ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡೆಯಲು ಕಾಳಗಕ್ಕಿಳಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಭೂಗೋಳ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಟ್ಟೆಮನುಗನಹಳ್ಳಿ :– ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೧೫.ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಸಬಾ ಹೋಬಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಟ್ಟೆಮನುಗನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಬಸವನಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ಗಂಗರ ಕಾಲದ ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವೊಂದಿದೆ. ಈ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವನ್ನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

Shikshan Sanshodhan : Journal of Arts, Humanities and Social Sciences ISSN: 2581-6241 Volume - 4, Issue - 2, Feb- 2021
Monthly, Peer-Reviewed, Refereed, Indexed Journal Impact Factor: 3.871
Received on : 10/02/2021 Accepted on : 25/02/2021 Publication Date: 28/02/2021

ಗ್ರ್ಯಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿರುವ ೧೫ ಸಾಲುಗಳಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ.೯ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ನೀತಿಮಾರ್ಗಕೊಂಗುಣಿವರ್ಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎರೆಯಪ್ಪರಸನು ನಗು–ನವಿಲೆ ನಾಡುಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಯಲ್ನಾಡಿನ ಶತ್ರುಪಡೆ ಪೂರ್ವಯೋಜನೆಯಂತೆ ನಿಗಧಿಯಾದ ದಿನದಂದು ಕೊತ್ತಮಂಗಲಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆಇಟ್ಟು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದಾಗ ಪೆರ್ವಲಯದಕೊಂಗುಣಿ ಗೋವುಗಳ ಪುಯ್ಯಲ್ವರಿದು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೆರ್ಮಾಡಿಗಾವುಂಡನ ಮಗ ರಾಮನು ಮೃತನಾದಾಗ ಪೆರ್ಮಾನಡಿ ಹಾಗೂ ಎರೆಯಪ್ಪ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಪೆರ್ವಲಯದ ಕುರುಮೆಂದೂರಿನ ಪೆರ್ಮಾನಡಿಗಾವುಂಡನಿಗೆ ನಾಡಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿಕಿರುವೊಸೂರನ್ನುಕಲ್ನಾಡಾಗಿದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಈ ದಾಖಲೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸನೋಕ್ತ ದೊರೆಯನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿರಾಚಮಲ್ಲನೆಂದು ಹಾಗೂ ಎರೆಯಪ್ಪರಸನನ್ನು ಎರಡನೇ ನೀತಿಮಾರ್ಗ ಎರೆಗಂಗನೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊತ್ತಮಂಗಲವು ಇಂದಿನ ಕೊತ್ತೇಗಾಲವಾಗಿರಬಹುದು. ವೀರನ ಗೌರವಾರ್ಥ ಕೊಟ್ಟಕಲ್ನಾಡನ್ನು ಆತನ ತಂದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.[೧]

ಅಣ್ಣೂರು :– ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೮ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹುಣಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ೮೭ನೇ ರಾಜ್ಯಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನಹುಂಡಿಮಾಳ ಅಥವಾ ಬೂಕ್ತನಮಾಳದ ರಸ್ತೆ ಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಿಳಿ ಮರಳುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಹಂತದ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಶಿಲೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ೭ ಸಾಲುಗಳ ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೦೭೦–೧೧೨೨ರ ಕುಲೋತ್ತುಂಗಚೋಳನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನಲವತ್ತಾರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಪಡಕ್ಕಲರಿಗನ್...ರಿ ಗಾಮುಣ್ಡ, ಆರಿಯಗಾಮುಣ್ಡನು ತುರುಗಾಳಗದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದಾಗಆತನ ಮಗ ಶೋಳಗಾಮುಂಡನು ಕಲ್ಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ದಾಖಲೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[೨]

ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿದ್ದು, ಮೊದಲನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿಖಡ್ಗ–ಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಎರಡುಜೋಡಿ ಯೋಧರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೇ ಜೋಡಿಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಮೂರು ಬಂಧಮುಕ್ತ ತುರುಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಎರಡನೇ ಜೋಡಿಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಯೋಧನ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ವೀರರೆಲ್ಲರು ವೀರಗಚ್ಚೆ, ಮೂರು ಹಂತದಕಟಿವಸ್ತ್ರ, ನೆರಿಗೆ, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಕಿರುಗತ್ತಿ, ನೆತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ವೀರಮುಡಿಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮತಲವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಎರಡು ಚೌಕ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿದ್ದು, ಬಲಭಾಗದ ಪಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೀರ ಹಾಗೂ ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಬ್ಬರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿದ್ದು, ಪರಸ್ಪರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.ಎಡಭಾಗ ಚೌಕ ಪಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೀರನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಬ್ಬರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ.

ಮೂರನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿಯು ಸಮತಲವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಎರಡು ಚೌಕಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿದ್ದು, ಬಲಭಾಗದ ಪಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಗೂ ಅಂಜಲಿ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ವೀರನ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ದು, ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತಅಪ್ಸರೆಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಎಡ ಭಾಗದ ಚೌಕಪಟ್ಟಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಗೂ ಅಂಜಲಿ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೀರನ ಶಿಲ್ಪವಿದ್ದು, ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತಅಪ್ಸರೆಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಶಾಸನೋಕ್ತ ಪಡಕ್ಕಲರಿಗನ್...ರಿಗಾಮುಣ್ಡ, ಆರಿಯಗಾಮುಣ್ಡರೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನರಸೀಪುರ: ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೫ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಹಳೆ ಹೆಗ್ಗುಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಎಡ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನ–ಶಿಲ್ಪವೊಂದಿದೆ.

Shikshan Sanshodhan : Journal of Arts, Humanities and Social Sciences ISSN: 2581-6241 Volume - 4, Issue - 2, Feb- 2021
Monthly, Peer-Reviewed, Refereed, Indexed Journal Impact Factor: 3.871
Received on : 10/02/2021 Accepted on : 25/02/2021 Publication Date: 28/02/2021

ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಗ್ರ್ಯಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ನಡುವಣ ಅಡ್ಡಪಟ್ಟಿಕೆಗಳು, ಎಡಬಲದಲ್ಲಿನ ಲಂಬಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ೩೯ಸಾಲುಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನವಿದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ, ಮುಕ್ಕಣ್ಣಕದಂಬ (ಬಿರುದು) ಬನಾಡು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಯನಾಡಿನ ಸರಬಿಗೂರ ಕೊಡಗಹಳ್ಳಿಯ ತುರುಗಳನ್ನು ಮುತ್ತಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಲತ್ಕರಿಸಿದ ಕಳ್ಳರನ್ನು ಹೆಗ್ಗವಾಡಿಯ ಬಮ್ಮಗಾವುಂಡನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರ ಬೀಚಗಾವುಂಡನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ, ತುರುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ, ಹಲವರನ್ನುಕೊಂದು ಸತ್ತಾಗ, ವೀರಣ್ಣನುಕಲ್ಲುನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಕೂನ್ದತ್ತೂರಿನ ಸಮಸ್ತಗಾವುಂಡರುಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ದಾಖಲೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.[೩]

ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿದ್ದು, ಮೊದಲನೇ ಹಂತದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲಿನ ನಾಯಕ ಬೀಚಗಾವುಂಡನು ಎಡಗಾಲನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಣಾಂತ ಸೆಳೆದು ದೃಷ್ಟಿ, ಮುಷ್ಠಿ, ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಾಣವು ಶತ್ರು ಯೋಧನ ಉದರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಬೀಚನಿಂದ ಹತನಾದ ಶತ್ರು ಯೋಧನೋರ್ವನ ಹೆಣವು ಆತನ ಎಡಪಾದದ ಬಳಿ ಶಿರವಿಟ್ಟು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ದುಂಡುಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಪಲ್ಲವಾಲಭಂಗಿಲ್ಲಿರುವ ಶತ್ರುಯೋಧನು ಬೀಚನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬೀಚಗಾವುಂಡನ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ (ಹಿಂದಕ್ಕೆ) ಮುಂಗಾಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತವರಿಗೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಬಂಧಮುಕ್ತ ತುರುಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ವೀರರಿಬ್ಬರು ವೀರಗಚ್ಚೆ, ಶ್ರೋಣಿಯ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕಟಿವಸ್ತ್ರ, ಕಾಲ್ಗಡಗ. ವರ್ತುಲಾಕಾರದದಪ್ಪವಾದ ತೋಳಬಂಧ, ಕಂಕಣ, ಪತ್ರಕುಂಡಲ, ತಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂಬದಂತೆ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದ ವೀರಮುಡಿಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೀಚಗಾವುಂಡನನ್ನು ಅಪ್ಸರೆಯರಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಬೀಚ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮೊಣಕಾಲಿನ ವರಗೆ ಸಮತಲ ನೆರಿಗೆಗಳಿರುವ ಕಚ್ಚೆ ಧರಿಸಿದ್ದು, ವಂಕ್ಷಣದಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕುಚ್ಚು, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಂಬೀಬಂಧಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮೂರನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಭುಜಕ್ಕೆ ಆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಎಡ ಹಸ್ತವನ್ನು ಊರು ಭಾಗದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಸುಖಾಸನ ಹಾಗೂ ವೀರೋಚಿತ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬೀಚಗಾವುಂಡನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ವೀರಗಚ್ಚೆ, ಬಾಹುಬಂಧ, ಕಂಕಣ, ಕರಂಡ ಮಕುಟಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದು, ದೈವತ್ವಕೇರಿದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ದೀಪದ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಬಿಚ್ಚೆದೆಯದೇವಕನ್ಯೆಯರಿಬ್ಬರು ಬೀಚಗಾವುಂಡನ ಸೇವಾನಿರತರಾಗಿದ್ದು, ಮೊಣಕಾಲಿನವರೆಗೆ ಸಮತಲ ನೆರಿಗೆಯಕಚ್ಚೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತುಂಬಿದಕಟಿ, ಕಿರಿದಾದ ಶ್ರೋಣಿ, ದುಂಡುಕುಚಗಳು, ಒಳಸೆಳೆದ ನಾಭಿರಂಧ್ರಗಳು ಅಪ್ಸರೆಯರ ತಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿವೆ.

ಕೆ.ಬೆಳತೂರು :– ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ೧೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಾನದಿ ಬಲದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆ.ಬೆಳತೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದ ಕಾಳಮ್ಮನಗುಡಿಯ ಉತ್ತರದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಒಂದು ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನ–ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇದರ ತಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಎಡಭಾಗ ಮುರಿದುಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮೂರನೇ ಹಂತದ ಶಿಲ್ಪ ಹಾಗೂ ಶಿಲ್ಪದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಗ್ರ್ಯಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ೮ ಸಾಲುಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನವಿದೆ, ಕ್ರಿ.ಶ.ಸುಮಾರು ೧೨ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ನುಗುನಾಡ ಬೆಳತೂರಿನ ಕೊಡಗೆ (ಕೊಟ್ಟಿಗೆ) ಸಿಲಕುಂದದ ತುರುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬೆಳತೂರಿನ ಬಳಿ ತುರುಗಳ ಹುಯ್ಯಲನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾವರಬೀವ, ಮಾಲೇಜಿಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಕಾದಿ ತುರುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಚೌಂಡನು ಬಾಣಾಘಾತದಿಂದ ವೀರಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ದಾಖಲೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಸನೋಕ್ತ ಸಿಲಕುಂದವು ಇಂದಿನ ಹುಣಸೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಚಿಲಕುಂದವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.[೪]

Shikshan Sanshodhan : Journal of Arts, Humanities and Social Sciences **ISSN: 2581-6241** **Volume - 4, Issue - 2, Feb- 2021**
Monthly, Peer-Reviewed, Refereed, Indexed Journal **Impact Factor: 3.871**
Received on : 10/02/2021 **Accepted on : 25/02/2021** **Publication Date: 28/02/2021**

ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಿದ್ದು, ಮೊದಲನೇ ಹಂತದ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೀರಗಲ್ಲಿನ ನಾಯಕಚೌಂಡನು ಎಡಗಾಲನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿ ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಣಾಂತ ಸೆಳೆದು ದೃಷ್ಟಿ, ಮುಷ್ಠಿ, ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು ಒಂದು ಮಾಡಿ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಾಲೀಢಾಸನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ದುಂಡುಗುರಾಣಿ ಹಿಡಿದು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ ಪಲ್ಲಿವಾಲಭಂಗಿಲ್ಲಿರುವ ಶತ್ರುಯೋಧನು ಚೌಂಡನೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವರಬೀವ, ಮಾಲೇಜಿಯ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೀರರಿಬ್ಬರು ವೀರಗಚ್ಚೆ, ಶ್ರೋಣಿಯ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕಟಿವಸ್ತ್ರ, ಕಾಲ್ಗಡಗ. ವರ್ತುಲಾಕಾರದ ದಪ್ಪವಾದ ತೋಳಬಂಧ, ಕಂಕಣ, ಪತ್ರಕುಂಡಲ, ತಲೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂಬದಂತೆ ಗಂಟುಕಟ್ಟಿದ ವೀರಮುಡಿಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಚೌಂಡನನ್ನು ಅಪ್ಸರೆಯರಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ಚೌಂಡನು ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮೊಣಕಾಲಿನವರಗೆ ಸಮತಲ ನೆರಿಗೆಗಳಿರುವ ಕಚ್ಚೆ ಧರಿಸಿದ್ದು, ವಂಕ್ಷಣದಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕುಚ್ಚು, ಕರ್ಣಕುಂಡಲ, ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕುಂಬೀಬಂಧಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮಾರಕ ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಹಂತದ ಶಿಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದು, ವೀರಗಲ್ಲಿನ ನಾಯಕಚೌಂಡನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ವೀರಾಸನ ಹಾಗೂ ಉತ್ಕುಟಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಹಿಡಿದು, ಎಡಗೈಯನ್ನು ಲಂಬಾಸ್ತದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಎಡ ಬಲದಲ್ಲಿ ಚಾಮರ ಹಾಗೂ ಕಮಲ ಹಿಡಿದ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು ಅಂದಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಂಪತ್ತಾಗಿತು ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಮಡಿದವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಅವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಹೆಗ್ಗಡದೇವನಕೋಟೆ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನೋಕ್ತ ತುರುಗೋಳ್ ವೀರಗಲ್ಲು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿ :

೧. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಕರ್ನಾಟಿಕ ಸಂ. ೦೩, ಹೆ.ಕೋ.೫.
೨. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಕರ್ನಾಟಿಕ ಸಂ. ೦೩, ಹೆ.ಕೋ.೧೦.
೩. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಕರ್ನಾಟಿಕ ಸಂ. ೦೩, ಹೆ.ಕೋ.೧೧೭
೪. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಕರ್ನಾಟಿಕ ಸಂ. ೦೩, ಹೆ.ಕೋ.೫

ಗ್ರಂಥಋಣ :

೧. ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ.ನಾಯಕ, (ಪ್ರ) ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಕರ್ನಾಟಿಕ ಸಂ. ೦೩, ಕನ್ನಡಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು,೧೯೭೪.
೨. ಡಾ.ಎಂ.ಚಿದಾನಂದಮುರ್ತಿ, ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಅಧ್ಯಯನ, ಕರ್ನಾಟಕ ಬುಕ್ಏಜೆನ್ಸಿ, ೨೦೦೨.
೩. ಡಾ. ಸಿ.ಯು. ಮಂಜುನಾಥ್, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತುಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಚಿತ್ಕಲಾ ಪ್ರಕಾಸನ, ಕುಪ್ಪಂ, ೨೦೧೨.